

Міністерство охорони здоров'я України
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор Вищого державного навчального
закладу України «Українська медична
стоматологічна академія»

Професор В. М. Ждан
«26» травня 2016 р.

**Освітньо-наукова програма підготовки
докторів філософії**

за спеціальністю 091 – Біологія

Полтава, 2016

ПЕРЕДМОВА

1 Розроблено робочою групою Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія»

2 Ухвалено Вченою радою Вищого державного навчального закладу України «Українська медична стоматологічна академія»
протокол № 9 від 26 травня 2016 р.

3 Введено вперше.

4 Розробники: проректор з наукової роботи, професор Кайдашев І. П., завідувач кафедри патологічної фізіології, доктор медичних наук, професор Костенко В. О.

ВСТУП

Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки фахівців третього рівня кваліфікації за спеціальністю 091 – Біологія визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть почати навчання за ОНП, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен володіти здобувач наукового ступеня *доктора філософії*.

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Особа має право здобувати ступінь доктора філософії під час навчання в аспірантурі.

Особи, які професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати ступінь доктора філософії поза аспірантурою, зокрема під час перебування у творчій відпустці, за умови успішного виконання освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Нормативний строк підготовки доктора філософії за спеціальністю 091 – Біологія в аспірантурі становить чотири роки.

1 ГАЛУЗЬ ВИКОРИСТАННЯ

ОНП використовується у ВДНЗУ «УМСА» при підготовці фахівців третього рівня вищої освіти **доктора філософії** за спеціальністю 091 – Біологія з узагальненим об'єктом діяльності дослідження та розробки в галузі біологічних наук:

- походження і розвитку, форм і будови людського організму;
- будова тіла людини на різних рівнях (від організменного до ультрамікроскопічних і молекулярного) з урахуванням численних різноманітних і динамічних формотворчих чинників (вік, стать, тип статури і ін.);
- взаємодія лікарських засобів з живими системами за допомогою хімічних механізмів, шляхом зв'язування з регуляторними молекулами, активацією або пригніченням процесів, що відбуваються в організмі;
- вивчення імунітету (системи захисту організму від біологічної агресії) і його порушень (алергії, імунодефіцитів, аутоімунних процесів), а також створення методів діагностики, профілактики та лікування захворювань, пов'язаних з порушеннями в системі імунітету;
- хімічний склад та хімічні процеси, які відбуваються в живому організмі в нормі, при патологіях, а також під впливом різних природних і штучних чинників; при цьому враховуються різні рівні структурної організації живого: цілісний організм, органи, тканини, клітини, субклітинні та молекулярні структури.

Доктор філософії за спеціальністю 091 – Біологія підготовлений до роботи в галузі економіки за ДК 015-92, код І.1 03 «Дослідження та розробки в галузі біологічних наук» (ДК 015-97).

2 РОЗПОДІЛ ЗМІСТУ ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

2.1 Освітньо-наукова програма передбачає такі цикли дисциплін:

- гуманітарної та загальнонаукової підготовки, що забезпечує третій освітній рівень;
- професійної та практичної підготовки, що забезпечує необхідний освітньо-науковий рівень.

2.2 Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії за циклами подано у таблиці:

Таблиця – Розподіл змісту освітньо-наукової програми

/п	Цикл підготовки	Навчальний час за циклами: академічні години (кредити)
	Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями	120 (4)
	Іноземна мова (здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів наукової роботи іноземною мовою)	180 (6)
	Професійної та практичної підготовки	420 (14)
	Набуття універсальних навичок дослідника	180 (6)
	Теоретичні та експериментальні дослідження за темою дисертації	
Загалом		900 (30)

3 ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

У таблиці наведений перелік навчальних дисциплін, визначені блоки змістовних модулів, що входять до кожної із них, встановлена кількість навчальних годин/кредитів їх вивчення.

Цикл професійної та практичної підготовки, крім обов'язкових дисциплін, містить дисципліни вільного вибору, які аспірант вибирає, виходячи із напрямку наукового дослідження.

Таблиця – Перелік навчальних дисциплін

Назва навчальної дисципліни	Блоки змістових модулів	Кількість навчальних годин (кредитів)
I. Цикл загальних дисциплін		
Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями	Історія та філософія науки	120 (4)
	Біоетика	
	Біоінформатика	
	Психологія спілкування (за вибором)	
	Педагогіка та психологія вищої освіти (за вибором)	
Іноземна мова (здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів наукової роботи іноземною мовою)	Курс англійської мови наукового спілкування	180 (6)
	Курс німецької мови наукового спілкування (за вибором)	
Набуття універсальних навичок дослідника	Методологія наукового та патентного пошуку	180 (6)
	Медична статистика	
	Клінічна імунологія	
	Клінічна епідеміологія (за вибором)	
II. Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки		
Спеціальність (засвоєння основних концепцій, розуміння практичних та теоретичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю, оволодіння термінологією)	Нормальна анатомія (за вибором) Патологічна фізіологія (за вибором) Фармакологія (за вибором) Імунологія та алергологія (за вибором) Біохімія (за вибором) Гігієна (за вибором) Гістологія, цитологія, ембріологія (за вибором)	420 (14)

4 АТЕСТАЦІЯ ЗДОБУВАЧА ТРЕТЬОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Атестація осіб, які здобувають ступінь доктора філософії, здійснюється постійно діючою або разовою спеціалізованою вченою радою вищого навчального закладу чи

наукової установи, акредитованою Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації.

Здобувач ступеня доктора філософії має право на вибір спеціалізованої вченої ради.

Дисертації осіб, які здобувають ступінь доктора філософії (або наукові доповіді у разі захисту наукових досягнень, опублікованих у вигляді монографії або сукупності статей, опублікованих у вітчизняних та/або міжнародних рецензованих фахових виданнях), а також відгуки опонентів оприлюднюються на офіційних веб-сайтах відповідних вищих навчальних закладів (наукових установ) відповідно до законодавства.

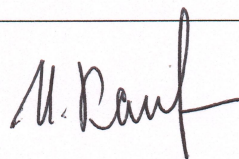
5 ТЕМАТИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- Дослідження будови, макро- і мікротопографії органів, їх відділів, різних структурних компонентів у людини.
- Визначення нормативів будови тіла, його частин, органів, їх компонентів (в умовах норми) з урахуванням віково-статевої та іншої типології.
- Аналіз і градація різноманітних варіантів, індивідуальних особливостей і аномалій організації тіла людини.
- Визначення анатомічних перетворень тіла, його частин в онтогенезі.
- Вивчення мінливості анатомічних структур тіла в філогенезі.
- Виявлення впливу формотворчих чинників (стать, конституція, професія, етнотериторіальні чинники та ін.) Будови людського тіла.
- Виявлення дії різних екологічних впливів, включаючи несприятливі, на розвиток і становлення тіла людини, його окремих органів, їх структур, систем, апаратів.
- Дослідження будови тіла живої людини з застосуванням різноманітних клінічних та інструментальних чинників.
- Пошук нових біологічно активних фармакологічних речовин серед природних і вперше синтезованих сполук, продуктів біотехнології, генної інженерії та інших сучасних технологій на експериментальних моделях патологічних станів;
- Дослідження залежності «структура-активність» в різних класах хімічних речовин, проведення спрямованого синтезу і скринінгу фармакологічних речовин;
- Дослідження механізмів дії фармакологічних речовин в експериментах на тваринах, на ізольованих органах і тканинах а також на культурах клітин;
- Дослідження взаємодій між організмом і лікарськими засобами, вивчення їх фармакодинаміки, фармакокінетики і метаболізму. Встановлення зв'язків між дозами, концентраціями та ефективністю лікарських засобів. Екстраполяція фармакологічних параметрів з біологічних моделей на людину;
- функціонування імунної системи і механізмів імунного захисту;
- Вивчення патогенезу імунотависимих захворювань (імунотависитних станів, алергічної і аутоімунної патології);
- Розробка та удосконалення методів діагностики, лікування і профілактики алергічних і імунотависитних процесів;
- Хімічні складові живого організму, починаючи з простих неорганічних іонів та молекул і закінчуючи складними високоупорядкованими біомолекулами та надмолекулярними утвореннями, які зумовлюють такі специфічні ознаки живої матерії, як обмін речовин, саморегулювання процесів, спадковість, репродуктивність;
- Всі прояви обміну речовин: розпад і біосинтез білків, жирів, вуглеводів, низькомолекулярних біологічно активних речовин, специфіка та взаємозв'язок цих процесів;

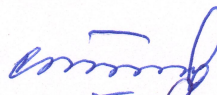
	Медична статистика	
	Клінічна імунологія	
	Клінічна епідеміологія (за вибором)	
II. Цикл дисциплін професійної та практичної підготовки		
Спеціальність (засвоєння основних концепцій, розуміння практичних та теоретичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за спеціальністю, оволодіння термінологією)	<u>Спецпредмет, зокрема дисципліни за вибором:</u> Нормальна анатомія Патологічна фізіологія Фармакологія Імунологія та алергологія Біохімія Гігієна Гістологія, цитологія, ембріологія	420 (14)

Проректор з наукової роботи, доктор
медичних наук, професор

І. П. Кайдашев

Гарант освітньої програми, завідувач
кафедри медицини невідкладних станів
з топографічною анатомією,
доктор біологічних наук, професор

С. М. Білаш

Член проектної групи, завідувач
кафедри медичної біології,
доктор медичних наук, професор

С. І. Дубінін

Член проектної групи, професор
кафедри медичної, біоорганічної та
біологічної хімії, доктор медичних
наук, професор

Л. Г. Нетюхайло

Член проектної групи, завідувач
кафедри патологічної фізіології,
доктор медичних наук, професор

В. О. Костенко

Член проектної групи, доцент
кафедри мікробіології,
вірусології та імунології,
кандидат біологічних наук,
доцент

В. П. Полянська